

Wywiad nr.1

██████████, lat 20. ██████████.

## FUNKCJA KULTOWA.

*Jakie obrazy znajdują się u Ciebie w domu?*

"Najczęściej w każdym pokoju mieści się obraz. Mogę wyszczególnić. U brata są obrazy komunijne, takie pamiątki po komunii, głównie taki jest obraz. U moich rodziców jest Matka Boska Częstochowska, z Częstochowy sprowadzony, była kupiona. U nas jest od dawna, jak żyję dwadzieścia lat tyle jest ten obraz. U mnie jest obraz, to jest pamiątka po babci. Przedstawia on Jezusa Chrystusa modlącego się chyba w Ogrodzie Oliwnym. No jeszcze jest obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, no to jest w odlewie brązowym. To jest taki mały obrazek, to to też wisi nad drzwiami."

*Gdzie obrazy się znajdują?*

"To już zależy od przyzwyczajenia, od tradycji, że zawsze na ścianach się wieszają. Nie są stawiane obrazy na regałach, czy wyznaczonych miejscach."

*Czy temat obrazu ma wpływ na miejsce, gdzie jest wieszany?*

"Raczej to było przypadkowo, czy było wieszane, czy pasowało do pokoju. To już chodziło o część dekoracyjną, czy pasowało do pokoju."

*Kiedy obraz został umieszczony w domu?*

"Jak się przeprowadziliśmy do nowego domu. Wcześniej mieszkaliśmy w takim parterowym domu i te obrazy też były wieszane, ale one były sprowadzone, jak moi rodzice się sprowadzili. Przeprowadzili się do domu i gromadzili te obrazy."

*A czy są jakieś święta, w których obraz uczestniczy?*

"...Nie u mnie w domu, tylko u mojej babci. Jak są święta, Boże Narodzenie, Wigilia Święta Wielkanocne jak jest Wielka Niedziela. U nas jest taka tradycja, że co roku jeździmy na Boże Narodzenie i na Wielkanoc do babci, że śniadanie jest u babci i wigilia, kolacja wigilijna u babci. U niej jest jeden obraz. Przedstawia on Rodzinę Świętą, Pana Jezusa, jest Matka Boska i Józef Święty. Nad Panem Jezusem jest korona. Nad nimi jest Pan Bóg. Zawsze się do niego modlimy. To tak tradycyjnie. Jest modlitwa,

zaczyna się od Ojciec Nasz, Zdrowaś Mario, Pod Twoją Obronę. Czyta się z pisma świętego fragment."

*Czy młodzi próbują wywierać wpływ co do tematyki i kupna obrazów na starszych?*

"Byłam w Częstochowie. Jako pamiątkę z pobytu w Częstochowie, to kupiłam do domu figurkę. Miałam kilkanaście lat to kupiłam figurkę Matki Boskiej. Była bardzo ładnie wykonana i obraz dla babci. Był bardzo pięknie przedstawiony Pan Jezus, jak się patrzyło, takie anielskie. Tym się kierowałam. To nie miało żadnych podtekstów. Jako nastoletnie dziecko, to czym się mogłam kierować. Kierowałam się bardziej estetyką tej figurki niż jakimś...historią. Jak to się kupuje w Częstochowie, to najczęściej ze straganu. Jakbyś się kogoś zapytała, skąd to wzięłaś, to najczęściej ze straganu. Ktoś to namalował i to kupiłam, bo to jest w celach, żeby sprzedać, żeby zarobić. Nie kieruje się jakąś religijnością...Bardziej ekonomicznymi sprawami, tak teraz jest."

*Który obraz podoba Ci się najbardziej?*

"Mnie się podoba Matka Boska w odlewie, jest ładnie zrobiona, jest mała nad drzwiami u mnie w pokoju i bardzo fajnie wygląda. Jeszcze krzyż jest. Jest z drewna, tylko drewno to nie jest takie proste, tylko takie...jak konar drzewa, taki duży. Widać te wszystkie sęki. Pan Jezus jest plastikowy, a to bardzo fajnie wygląda."

*A dlaczego lubisz właśnie tę Matkę Boską w brązie.*

"Bo jest na przeciwko mojego łóżka i ją widzę. A dlaczego ona mnie się podoba? Ze względów estetycznych. Jest bardzo ładnie wykonana. Wykonanie mnie się podoba, bo lubię rzeczy jak są odlane. Nie wiem czym ona jest malowana, ale jest ciemnobrązowa. Lubię ten kolor, z tego względu. Nie biorę tego duchowo, że ja się do niej modliłam. Nie to nie jest to. Jak ja się modlę, to w sobie się modlę."

*A czy obrazy muszą być poświęcone przed powieszeniem w domu?*

"Jeżeli mama przywozi, to już są poświęcone, tam są poświęcone. Ja uważam, że te obrazki co u nas są to już są poświęcone."

*A jeżeli obraz kupuje się na straganie, np. w Częstochowie?*

"...To znaczy, to się kupuje, bierze się ze sobą na mszę, ksiądz święci, w taki sposób są poświęcone. To nawet się bierze tak jak jest się w kościele, ksiądz

święci. Zawsze na sumie chodzi i święci kropidłem. Ten obraz zostaje poświęcony, niekoniecznie musi być obłany tą święconą wodą, tylko że jest z tobą i jest poświęcony."

*Jaka jest tematyka małych obrazków?*

"Takie obrazki to najczęściej ksiądz przynosi po kolędzie. Dostawało się takie obrazki jak był różaniec w paździeniku. Jak się na różaniec chodziło, to się dostawało żeby sobie wklejać do zeszytu. Później się ocenę dostawało."

*Gdzie są trzymane obrazki?*

"W książeczkach do modlitwy, w piśmie świętym. Tam są trzymane obrazki. Nie leżą tak porozwalane, gdzieś po szufladach. Leżą najczęściej tak na półkach. Trzymamy książeczki do modlitwy, po komunii świętej, pismo święte, biblia to tam kładzie się obrazki."

"...Jak mama wróciła z Częstochowy to przywiozła różaniec, obrazki, krzyżyki..."

*Kiedy obrazki są wykorzystywane?*

"...Jak na drugiej stronie są godzinki napisane, też jest wykorzystywany. Jak się godzinki śpiewa, ze względu, że tam jest tekst z tyłu. Też można powiedzieć, że obrazek jest wykorzystywany jako zakładka do książeczki. Zaznacza się miejsce, gdzie jest litania, żeby nie szukać."

*Z jakiej okazji są obrazki kupowane?*

"Komunie, święta, bierzmowania, śluby też pewnie."

*Co robiłaś z obrazkami?*

"Jak się dostawało obrazki po kolędzie, to się zbierało. Bo były ładne. Bardzo ładnie wyglądały. Lubiłam obrazki. Mój brat wcześniej zbierał, miał dużo tych obrazków. One już są włożone w Pismo Święte. Bardzo ładne te obrazki święte. Chyba za sam wygląd się zbierało. Nie mogę powiedzieć, że teraz zbieram, ale jak się było młodszym dzieckiem, to każde dziecko coś zbiera, coś kolekcjonuje i to należało do kolekcji. To się zbierało nie tak żeby się komuś chwalić. Tylko się zbierało, dostawało się, cieszyło, że ma się obrazki i się oglądało. A jeszcze służyły obrazki do tego, jak była religia, zeszyt z religii był. Wlepiało się, żeby zeszyt ładnie, estetycznie wyglądał..."

*Czy poza domem również spotyka się obrazy np. w kapliczkach?*

"...Dużo jest kapliczek, tutaj u nas w okolicy. Najczęściej w tych kapliczkach są Matki Boskie. Matka Boska z Panem Jezusem, one służą jak jest poświęcenie pól. Zawsze się ludzie zatrzymują przy tych krzyżach, jest modlitwa odmawiana. To raczej ma takie funkcje..."

*W jaki sposób wizerunki są wykorzystywane?*

"Jak jest Boże Ciało. Tworzą się ołtarzyki. Jak u nas jest kościół i są tworzone ołtarzyki, w czterech stronach kościoła, cztery strony świata. I się chodzi i się modli do niego i takie wizerunki są stworzone."

*A gdy jest procesja, to czy są tworzone ołtarzyki w domach?*

"Jak jest Boże Ciało to tak. Jak przyjeżdża biskup też wystawiane są. Jak był papież w każdym oknie był wizerunek papieża."

*Dlaczego te obrazy były wystawiane?*

Dla jednych mogła być to potrzeba. Dla drugich mogło to być- u niego wisi to i u mnie będzie wisiąło."

*Co się robi ze starymi obrazami?*

"Wynosi się na strych."

*A co się robi z małymi obrazkami, gdy się zniszczą?*

"U nas to nie były wyrzucane, bo się nie wyrzuca. Chyba lepiej jest spalić. Lepiej jest spalić. Moja mama by na pewno spaliła. Nie znam przypadku, żeby gdzieś ktoś wyrzucał obrazek."

FUNKCJA MAGICZNA.

*Czy istnieją sytuacje w których obraz jest wykorzystywany?*

"Jak jest ksiądz, chodzi po kolędzie, to jest do święcenia. Też był wykorzystywany jak wprowadziliśmy się do nowego domu, poświęcenie nowego domu, to bez obrazu to nie ma mowy. Bo po kolędzie ksiądz przyszedł, to był pierwszy rok jak mieszkaliśmy w nowym domu i w każdym był święty obrazek czy żeby było szczęśliwie, żeby poświęcić, był w każdym pomieszczeniu, pokój, kuchnia, łazienka, korytarz, wszystko było święcone, żeby opieka nad ogniskiem rodzinnym, żeby się nic złego nie stało."

*A dlaczego obraz Świętej Rodziny wisi w tym miejscu?*

"Jak ja jeżdżę do babci, to on tam zawsze był. Zawsze w kuchni się odbywają święta, to on tam mnie się zdaje długo jest."

*A dlaczego Święta Rodzina została powieszona w kuchni. Czy ma "uświęcać" rodzinę?*

"Też tak można rozumieć, ale nie powiem, że u nas tak jest, u mojej babci. Ale tak może być. Może jest to dobrze rozumiane, Święta Rodzina w domu. Jest duże prawdopodobieństwo, że tak jest. Nie mogę powiedzieć..."

"...Jak są wizyty księży np. ktoś umiera to też służy jako...Gromnica, ale też obraz musi być, czy jakiś mniejszy krzyż, to też do tego służy."

*W jakim celu jest stawiany obraz?*

No żeby, chyba ta dusza dotarła do nieba, no żeby spokojniejszą miała drogę. To ludzie tak interpretują. Z tego względu jest stawiany. Jak mój dziadek umarł, to był wieszany obraz. No bo to nawet nie pasuje, żeby leży, trumna, gromnice i żeby nie było obrazu. Przecież ludzie przychodzą i chcą się do kogoś modlić."

*A czy są te obrazki tak kładzione, żeby czegoś pilnowały?*

"Nie, nie to nie. Gdzie są trzymane, to w samochodach, żeby była szczęśliwa podróż, to są brane. U nas w samochodzie też jest."

*Czy są jakieś okoliczności, kiedy obraz jest dawany otrzymywany?*

"Komunia święta..."

*Czy kapliczki były budowane w jakiś określonych miejscach?*

"Są kapliczki. Dlaczego były tam budowane. Pewnie dla bezpieczeństwa podróżnych, jak były budowane to też pewnie z tego faktu, bo kiedyś było bardzo niebezpiecznie podróżować przez las. Najczęściej one znajdują się przy drogach. Przy rozdrożach, przy roztajach."

*Czy niektóre rodziny fundują takie kapliczki?*

"A też przy domach stoją...Osoby z jakiegoś faktu stawiają ten krzyż. Może dla bezpieczeństwa, bezpieczeństwa własnego domu, żeby to strzegło. Można to nazwać pasem bezpieczeństwa, że się nic nie stanie."

*Który wizerunek jest dla Ciebie najważniejszy?*

"Nie powiem, bo nie mam. Wszystkie są jednakowo ważne. Chociaż jest jeden. Specyficzny sposób dla którego go traktuje, to jest, że tam podobnie straszy przy jednej kapliczce...Można zobaczyć małą dziewczynkę, coś w tym rodzaju. Taka legenda. Tam był wypadek."

#### FUNKCJA SPOŁECZNA.

*Kto ma wpływ na wystrój kapliczek?*

"Ludzie z parafii. Kółka różańcowe tam stroją. Jak jest poświęcenie pól ludzie to stroją, żeby to ładnie wyglądało. To najczęściej ludzie mają wpływ..."

#### OBRAZ A KATOLICYZM.

*Czy prawdą może być takie twierdzenie, że gdy wchodzisz do obcego domu i widzisz tam obraz święty to masz zaufanie do tych ludzi?*

"Nie wierzę w takie coś. Starsi tak odbierają. Nie wierzę w takie coś. Dla niektórych obraz jest tylko dekoracją. Jak się człowieka zna, to wiesz jaki on jest. Do obcego wchodzisz, to już sam fakt, jak cię ktoś wita. Nieraz jest taki, przywita się, jest miły, uprzejmy, a nie że widzę obraz i uważam, że osoba jest dobra, uprzejma, kulturalna. Powstało to chyba jako przesąd, bo ludzie starsi to żyją jeszcze w takim przesądach."

*Czy obrazy są traktowane już tylko jako dekoracja?*

"Brane jest pod jednym względem jako dekoracja. Najczęściej bierze się wszystko, żeby do siebie pasowało, ale obraz też ma swoje znaczenie, jakieś przesłanie zawsze niesie."

*Który obraz jest najważniejszy dla Ciebie?*

"Nie mam najważniejszego, nie kieruję się, że obraz jest to najważniejsze. Modlić się można wszędzie. Nie jest ważne, czy ja się modlę do obrazka, czy do figurki. Jest mi wiadome z Biblii to jest to jeden ze zwyczajów pogańskich. Robienie rzeźb, takie eksponowanie bogato kościołów, nie powiem bo jest to pięknie architektonicznie. Tak się wejdzie, to patrzę, Boże Jedyny. Tyle fresków, rzeźby, to wszystko jest takie ładne. Tak właśnie oglądam, w takim względzie. I to w takim miejscu, że się można pomodlić...Idziesz spać, nieraz się nie klęczy tylko leżysz i mówisz co uważasz. Nieraz idziesz do kościoła..."

*Czym jest dla Ciebie obraz?*

"Na pewno nie symbolem. Symbolem dla mnie może być krzyż, bo to jest symbol. Obraz to jest malowidło."

*Nawet taki poświęcony?*

"Poświęcony...Różaniec też jest poświęcony, obrazki też są poświęcone, dla mnie to coś powinno być symbolem. Matka Boska faktycznie nie wiadomo jak wygląda, bo to jest wzorowane na jakichś osobach, na ludziach. Nikt może nie pamiętać jak wygląda Matka Boska, a najczęściej malarze sakralni kierowali się tym, że była to piękna kobieta, o takim anielskim wyrazie twarzy, żeby to wyrażało taką boskość...Ja uważam, że to jest malowidło, że to jest obraz, jako przedmiot."

*Czy wyobrażasz sobie katolicyzm bez obrazów?*

"Mogłabym sobie wyobrazić katolicyzm bez obrazów, bo to weszło w tradycję. To weszło w kulturę. To jest sztuka sakralna, bez tego równie dobrze też można było się obejść, jak gdyby sam symbol ukrzyżowanego Pana Jezusa. W kościele samo to by było i po mojemu to by było wystarczające. To takie wzbogacanie ołtarzy, na chwałę Boga to po mojemu nie ma sensu. Jaki to może mieć sens, jak sam Pan Jezus w Biblii powiedział...w Jerozolimie, jak była ta świątynia wielka. Mówił, że ludzie zaczynają wierzyć w takie bożki, że nie o to chodzi. To nie o to chodzi, żeby się modlić do jakiejś figurki, tylko żeby wierzyć. U mnie to się opiera na wierze w coś, a nie że ja widzę obrazek i się modlę. To wiara w środku człowieka, to jest wiara. Faktycznie wyrosliśmy w tradycji, że są obrazy i tego się nie zauważa, człowiek się nad tym nie zastanawia, bo to dla niego jest normalne...To jest wymysł człowieka, wymysł kultury. Tak się przyjęło i tak zostało. Uważam, że jest to jedna z dziedzin sztuki."

"...Ludzie są przyzwyczajeni do tego, że to już jest tradycja, to już jest od dawna, że do czegoś się modlimy, do jakiegoś obrazu, do jakiejś figurki, do krzyża, to zawsze patrzymy na coś. Człowiek lepiej modli się do czegoś, jak coś widzi, niż żeby nie widział. To teraz mówię o ludziach nie o sobie. Ludzie wolą, jak coś widzą. No widzisz obraz i modlisz się do niego...Figurki powstają po to, z tego powodu powstają, żeby człowiek miał się do czego modlić."